

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2017 roku Sąd Rejonowy w Płocku w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej we W. przeciwko A. W. o zapłatę 423,77 zł:

I. zasądził od A. W. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej we W. kwotę 283,42 zł oraz kwotę 167,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. w zakresie kwoty 138,00 zł postępowanie umorzył;

III. w pozostałej części powództwo oddalił. (wyrok, k. 74)

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie pkt. I oraz zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie:

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, podczas gdy sytuacja pozwanej w spornym okresie była skrajnie trudna, zarówno z przyczyn rodzinnych, zdrowotnych jak i finansowych, przez okres prawie całej umowy pozwana w pełni regulowała zobowiązania, następnie próbowała porozumieć się z powodem odnośnie modyfikacji umowy z uwagi na trudną sytuację materialną i zamknięcie działalności, co oznacza, że szczególna sytuacja pozwanej przemawiała za tym, aby sąd skorzystał z możliwości przeprowadzenia oceny zasadności powództwa przez pryzmat art. 5 k.c., gdyż w świetle powyższego działanie powoda było niewspółmierne do uchybień pozwanej, a nadto nierozważenie przez sąd, że powód nadużywał praw procesowych;

- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez brak rozpoznania wniosku dowodowego strony pozwanej zgłoszonego w odpowiedzi na pozew o dopuszczenie dowodu z przesłuchania strony, co doprowadziło do niemożliwości wprowadzenia złożonych przez nią wyjaśnień dotyczących jej sytuacji majątkowej, rodzinnej i zdrowotnej do zgromadzonego materiału dowodowego, a wobec braku profesjonalnej reprezentacji i zupełnego pominięcia tego wniosku przez sąd (brak postanowienia) pozwana nie musiała składać zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., a sąd ma obowiązek wypowiedzieć się (pozytywnie lub negatywnie) w przedmiocie każdego wniosku dowodowego stron (art. 217 k.p.c., art. 236 k.p.c.);

- art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie pozwanej kosztami w sytuacji, gdy przegrała ona proces tylko częściowo, a w sprawie zaistniały szczególnie uzasadnione okoliczności w postaci trudnej sytuacji materialnej i zdrowotnej pozwanej, które nie zostały wykazane, bowiem sąd nie ustosunkował się do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, uniemożliwiając tym samym pozwanej wprowadzenie do materiału dowodowego wskazanych okoliczności;

- art. 100 k.p.c. poprzez nierozdzielnie stosunkowo kosztów procesu w sytuacji, gdy sąd nie uwzględnił powództwa w całości.

W oparciu o powyższe, apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi Rejonowemu w Płocku do ponownego rozpoznania. Nadto, wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego tytułem pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu według norm przepisanych, albowiem koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części, a w przypadku oddalenia apelacji – nieobciążanie pozwanej kosztami zastępstwa procesowego powoda. (apelacja, k. 90-95)

W odpowiedzi na apelację pozwanej, powód wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej oraz zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji według norm przepisanych. (odpowiedź na apelację, k. 101-105)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jest zasadna w części, tj. co do kosztów postępowania i w tym zakresie prowadziła do zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez odstąpienie od obciążania pozwanej kosztami postępowania poniesionymi przez stronę powodową. W pozostałym zakresie, tj. co do roszczenia głównego, apelacja jest niezasadna i podlegała oddaleniu.

Na wstępie należy podkreślić, iż sprawa niniejsza toczyła się w postępowaniu uproszczonym, a zatem w myśl art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na wymienionym w pkt 1 zarzucie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie i wymienionym w pkt 2 zarzucie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy.

W tym miejscu podkreślić należy, że Sąd I Instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie, dlatego też Sąd Okręgowy w pełni je podziela, przyjmując je za własne. Ustalenia te znajdują potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, którego ocena została przeprowadzona prawidłowo w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Chybiony jest zarzut apelującej naruszenia przez Sąd I instancji art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez brak przeprowadzenia dowodu z przesłuchania pozwanej jako strony na okoliczność jej sytuacji majątkowej, rodzinnej i zdrowotnej. Pozwana zgłosiła taki wniosek w odpowiedzi na pozew, jednakże zasadnie Sąd I instancji uznał za niecelowe przeprowadzenie tego dowodu. Okoliczności dotyczące szeroko pojętej sytuacji życiowej pozwanej nie były sporne między stronami postępowania. Pozwana w toku informacyjnego wysłuchania na rozprawie w dniu 29 czerwca 2017 r. (k. 70-73) wskazała, że ma ciężką sytuację materialną, jest w trakcie rozwodu, pozostaje na zwolnieniu lekarskim, których to okoliczności powód nie kwestionował. Nadto, w toku rozprawy pozwana oświadczyła, że nie zgłasza wniosków dowodowych (k. 71). Wobec powyższego, przeprowadzenie dowodu z przesłuchania pozwanej było w istocie niecelowe. Okoliczności sporne dotyczące wysokości zadłużenia pozwanej zostały w całości wyjaśnione za pomocą zgromadzonych w sprawie dokumentów prywatnych, tj. umowy stron, oświadczenia pozwanej o rozwiązaniu tej umowy oraz wystawionych przez powoda faktur.

Przechodząc do oceny zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 5 k.c., to zarzut ten należy uznać za nietrafny. Podkreślenia wymaga w pierwszej kolejności, że nie jest wystarczające do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 5 k.c. jedynie ogólne powołanie się na naruszenie zasad współżycia społecznego. Strona bowiem powinna wskazać, jaka konkretnie zasada została naruszona, a ponadto winna wskazać pełną treść powoływanej zasady (zob. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 1998-10-14, II CKN 928/97, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 1999, Nr 4, poz. 75, str. 48; wyrok SN z dnia 20 grudnia 2006 roku, IV CSK 263/06, lex nr 257664). Klauzula generalna zawarta w art. 5 k.c. nie może być bowiem rozumiana jako pozostawienie sądowi orzekającemu dowolności w udzielaniu stronie ochrony prawnej lub odmowy takiej ochrony. Na treść zasad współżycia składają się akceptowane i godne ochrony reguły rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych. Wymagają one konkretyzacji w każdej sprawie, w której wchodzi w grę zarzut nadużycia prawa podmiotowego. Stwierdzenie, że strona nadużywa prawa podmiotowego wymaga zatem ustalenia i przytoczenia tych okoliczności, które pozostają w sprzeczności z regułami moralnymi wymagającymi przestrzegania (zob. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 1998-02-03, I CKN 459/97, opubl: Legalis). Nie sposób uznać, że powód narusza bliżej nieokreślone zasady współżycia społecznego, skoro dochodzi przysługującej mu należności, którą wykazał za pomocą złożonych w sprawie dokumentów. Podkreślić należy, że pozwana będąc w ciężkiej sytuacji życiowej, na którą powołuje się w toku postępowania jako przyczynę zawieszenia działalności gospodarczej, osobiście podjęła decyzję o kontynuowaniu umowy z powódką (pismo z dnia 17.02.2016 r.), zgadzając się na obniżenie przez 3 miesiące od lutego 2016 r. należności z faktur VAT o 30 %. Na tym etapie, pozwana powinna zaś przeanalizować swoją sytuację finansową z punktu widzenia możliwości wywiązania się z obowiązków wynikających z tej umowy.

Zasadne natomiast okazały się argumenty apelującej przemawiające za zastosowaniem w sprawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, gdy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. Przepis ten stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy i jest rozwiązaniem szczególnym. Ustawodawca w treści tego przepisu nie określił kryteriów, którymi

Sąd winien się kierować dokonując oceny czy zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony”. W orzecnictwie sądowym i doktrynie ugruntowane jest jednak stanowisko, że do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r., sygn. akt II CZ 223/73).

Zastosowanie art. 102 k.p.c. powinno być przy tym oceniane w całokształcie okoliczności danej sprawy, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Z tego względu ocena stanów faktycznych pod kątem dopuszczalności zastosowania zasady słuszności odnośnie do obowiązku zwrotu kosztów procesu pozostawiona została sądowi, który powinien kierować się w tym zakresie własnym poczuciem sprawiedliwości z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 kwietnia 2012 r., sygn. akt V CZ 2/12, LEX nr 1214621; z dnia 1 grudnia 2011 r., sygn. akt I CZ 26/11).

W niniejszej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za odstępieniem od obciążenia pozwanej kosztami zastępstwa procesowego strony powodowej, zasądzonymi przez Sąd I instancji w kwocie 167 zł. w postaci nie tylko sytuacji życiowej pozwanej ale i charakteru zasądzzonego na rzecz powoda roszczenia głównego. Pozwana z uwagi na problemy finansowe i zdrowotne podjęła decyzje o zawieszeniu działalności gospodarczej, zwróciła się do powoda o rozłożenie należności na raty i częściowo je regulowała. Z kolei zasądzona na rzecz powoda należność w kwocie 174,36 zł stanowiąca równowartość kwoty 40 euro zryczałtowanego odszkodowania za dochodzenie roszczeń a wynikająca z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2013 r., poz.413), zdaniem Sądu Okręgowego stanowiła w pewnym stopniu wynagrodzenie dla powoda z tytułu podjętych działań windykacyjnych. Tym samym charakter powyższej należności stanowił należną pozwanemu od dłużnika rekompensatę za wszelkie koszty odzyskiwania należności. Stąd, usprawiedliwione było w okolicznościach niniejszej sprawy odstępienie od obciążenia pozwanej kosztami postępowania strony poniesionymi przez stronę powodową.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił punkt 1 zaskarżonego wyroku w ten sposób, że nie obciążył pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez stronę powodową. W pozostałym zakresie oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

Ze względów omówionych powyżej, Sąd Okręgowy o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążając nimi pozwanej.

Z uwagi na to, że pozwana była reprezentowana przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu – Sąd Okręgowy przyznał ze Skarbu Państwa wynagrodzenie adwokatowi M. S. w kwocie 73,80 zł w tym podatek VAT na podstawie § 9 ust 1 w zw. z § 16 ust 1 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714).